

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Vapaa sivistystyö: Lukutaitokoulutus

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Ohjelma

10.30–11.15 **Tulokset ja suositukset keskustellen**

Karvin arviointiasiantuntijat [Kirsi Mustonen](#) ja [Hanna Väätäinen](#) sekä arviointiryhmän jäsen, rehtori [Juha Kaivola](#)/Turun kristillinen opisto

n.11.15–11.25 **Tauko**

11.25–11.45 **Tulokset ja suositukset keskustellen**

Karvin arviointiasiantuntijat [Kirsi Mustonen](#) ja [Hanna Väätäinen](#) sekä arviointiryhmän jäsen [Juha Kaivola](#)

11.45–12.00 **Kommenttipuheenvuoro**

toiminnanjohtaja [Jaana Nuottanen](#)
Kansalaisopistojen liitto

Webinaarikäytännöt:

- Huolehdi, että mikrofonisi on kiinni muiden puhuessa.
- Jokaisen tulososion yhteyteen on varattu aikaa keskustelulle ja kysymyksille.
- Kommentteja ja kysymyksiä voi esittää keskustelukentässä tai pyytää puheenvuoroa kättä nostamalla.
- Toivomme, että somessa käytetään tämän arvioinnin yhteydessä hashtagia #MaahanmuuttajienKoulutuspolut.

Arviointiaineisto: Kyselyt

Koulutus	Järjestäjäkysely (N)	Opettajakysely (N)
Vapaan sivistystyön lukutaitokoulutus	67	62
Aikuisten perusopetus	47	197
Ammatillinen koulutus	73	711

Arviointiaineisto: fokusryhmätilaisuudet ja webinaarit

Aineistonkeruutilaisuuksiin osallistuneiden henkilöiden lukumäärä:

Tilaisuus	Vapaan sivistystyön lukutaitokoulutus	Aikuisten perusopetus	Ammatillinen koulutus
Fokusryhmätilaisuudet	28	37	51
Webinaari	23	32	51
Yhteensä	51	69	102

Arviointikysymykset

Miten maahanmuuttajien koulutuspolut toimivat?

Vastaavatko vapaan sivistystyön lukutaitokoulutus, aikuisten perusopetus ja ammatillinen koulutus uudistuksille asetettuihin tavoitteisiin?

Mitkä tekijät edistävät ja estävät maahanmuuttajien koulutuspolkujen toimivuutta?

Arviointiteemat

Rahoitus

Yhteistyö eri toimijoiden välillä

Opintojen henkilökohtaistaminen

Koulutukseen ohjautuminen

Koulutuksen saatavuus

Tavoitteiden mukaisten valmiuksien saavuttaminen

Opetuksen ja ohjauksen järjestäminen/toteuttaminen

Koulutuksen rakenteen tarkoituksenmukaisuus

Opettajien osaaminen ja määrän riittävyys

Arvio tehtävässä onnistumisessa

Tavoiteltujen kohderyhmien saavuttaminen*

* Vain lukutaitokoulutuksesta

Tulokset teemoittain

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

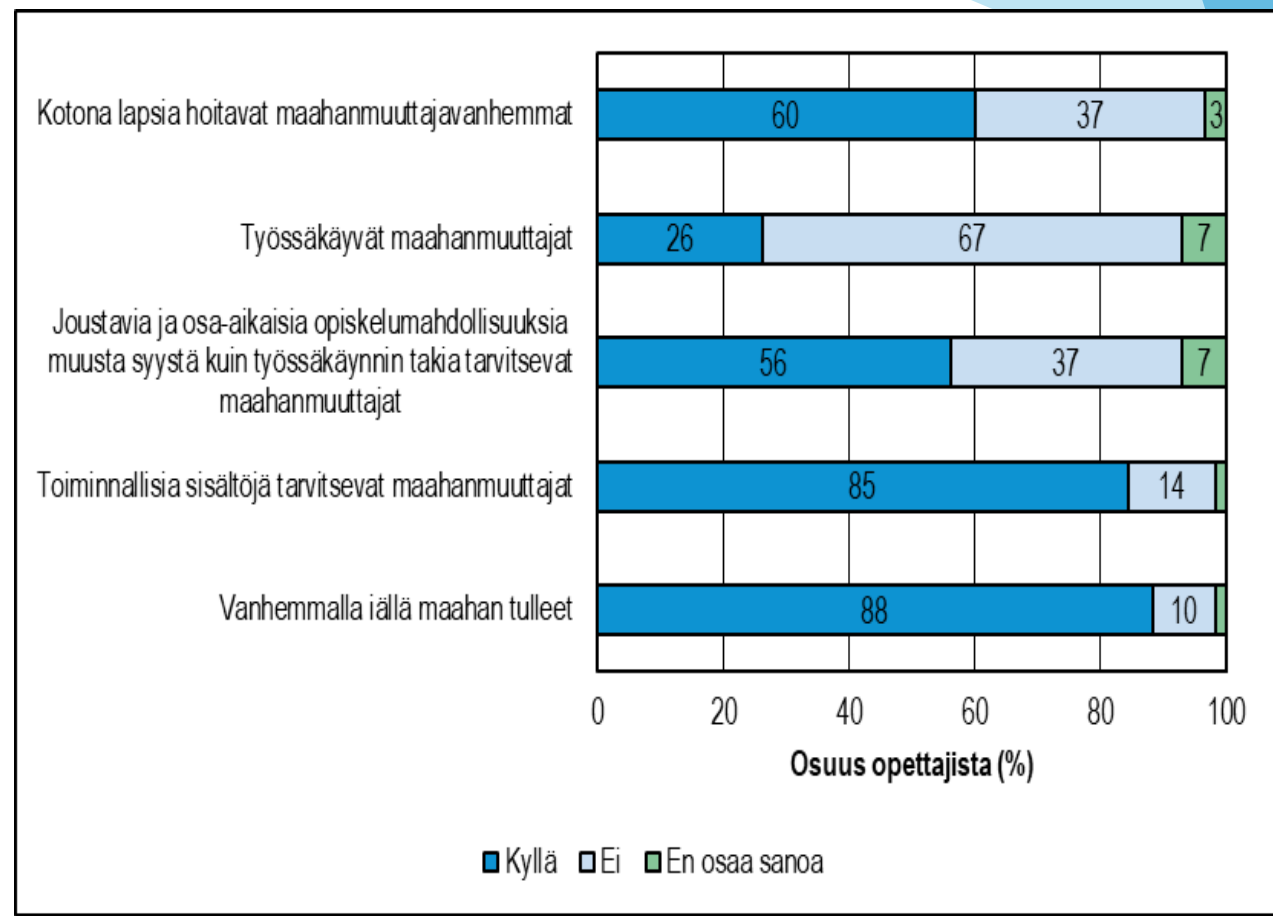
1. Koulutuksen saatavuus mielletään hyväksi, mutta koulutuksen kohderyhmä, ohjaukseen liittyvät käytännöt ja järjestämisen vastuut ovat vakiintumattomia

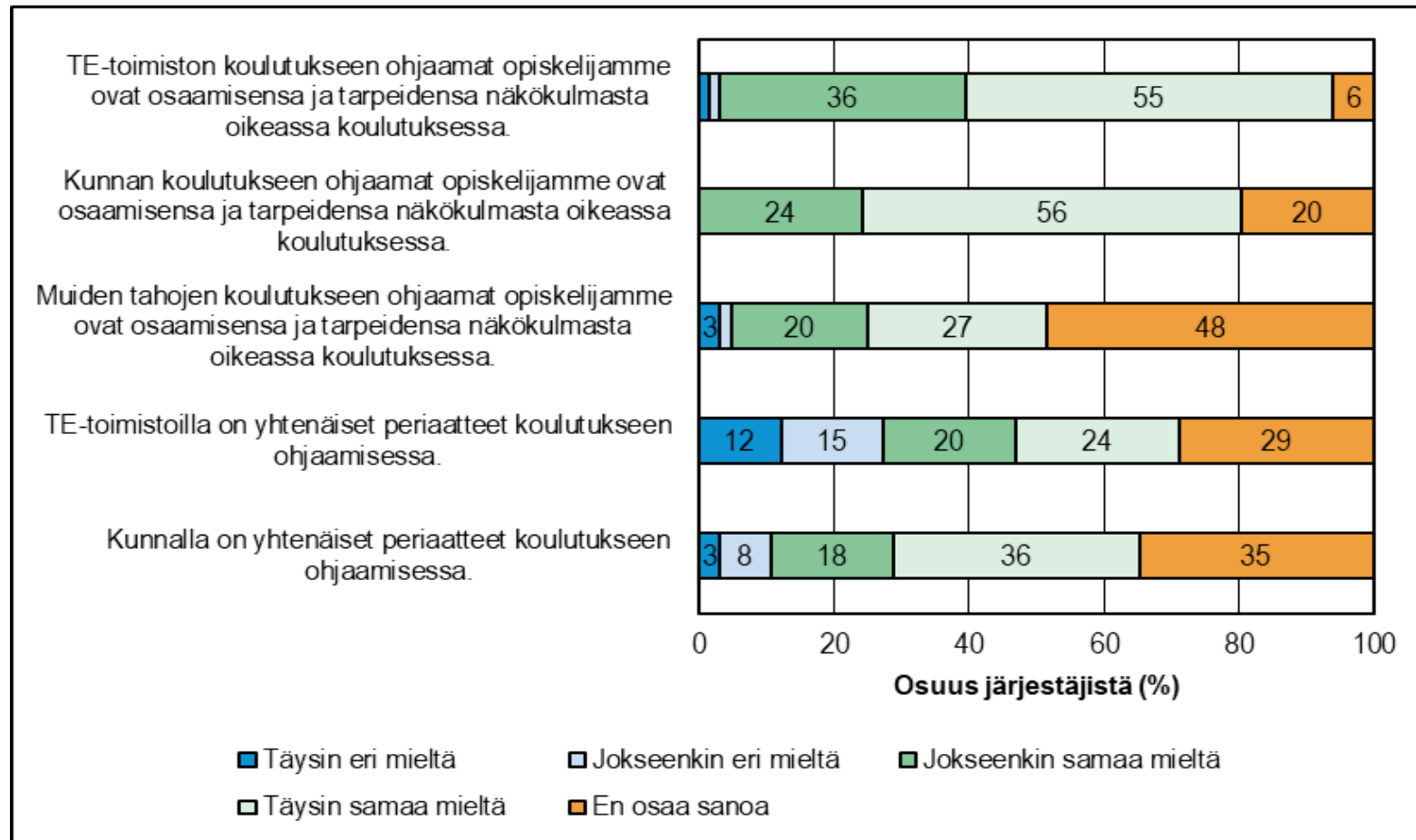
- Kohderyhmään kuuluvien tavoittaminen ja ohjausväylien hyödyntäminen toimivat, mutta uudistuksen tavoitteisiin peilaten koulutuksen saatavuudessa on vielä haasteita työssäkäyvien ja kotona pitkään olleiden osalta.

- Vanhemmalla iällä maahan tulleet ja kotivanhemmat ovat yleisimmin tunnistettuja osallistujaryhmiä

Opettajien arvio eri ryhmiin kuuluvien henkilöiden osallistumisesta oppilaitoksen järjestämään lukutaitokoulutukseen syksyllä 2019 (N = 57–60)

Koulutuksen järjestäjien ja opettajien mukaan opiskelijoille on löytynyt heidän osaamisensa ja tarpeidensa mukainen koulutus

- Lukutaitokoulutuksen kohderyhmä ja koulutuksen tarkoitus eivät ole kaikilta osin selviä, mikä näkyy mm. TE-toimistojen ja muiden ohjaavien tahojen vaihtelevina koulutukseen ohjaamisen periaatteina.

Järjestäjien arvio siitä, miten maahanmuuttajien ohjautuminen vapaan sivistystyön lukutaitokoulutukseen toteutuu (N = 64–66)

Vaikka opiskelijoiden koetaan olevan osaamisensa ja tavoitteidensa mukaisessa koulutuksessa, opetusryhmät ovat osaamistasoltaan hyvin heterogeenisiä

Asteikko	Opettajat	
	%	n
Täysin eri mieltä	4,9	3
Jokseenkin eri mieltä	4,9	3
Jokseenkin samaa mieltä	44,3	27
Täysin samaa mieltä	44,3	27
En osaa sanoa	1,6	1
Yhteensä	100,0	61

Opettajien käsitys siitä, ovatko opiskelijat osaamisensa ja tarpeidensa näkökulmasta oikeassa koulutuksessa

1. Suositukset

- Arviointiryhmä pitää tärkeänä, että vapaan sivistystyön järjestämän lukutaitokoulutuksen kohderyhmää ja toteutusvastuita kirkastetaan erityisesti suhteessa aikuisten perusopetuksen lukutaitokoulutukseen sekä aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen.
- Arviointiryhmä ehdottaa, että selkeyttämisen tueksi viranomaistahot (OKM/TEM) laativat yhteistyössä ja opetuksen järjestäjiä kuullen nykyistä tarkemman opiskelijaprofiloinnin koulutuksen kohderyhmästä.
- Koulutuksesta tiedottamista tulee vahvistaa oikean kohderyhmän tavoittamiseksi ja koulutukseen ohjaamiseksi.

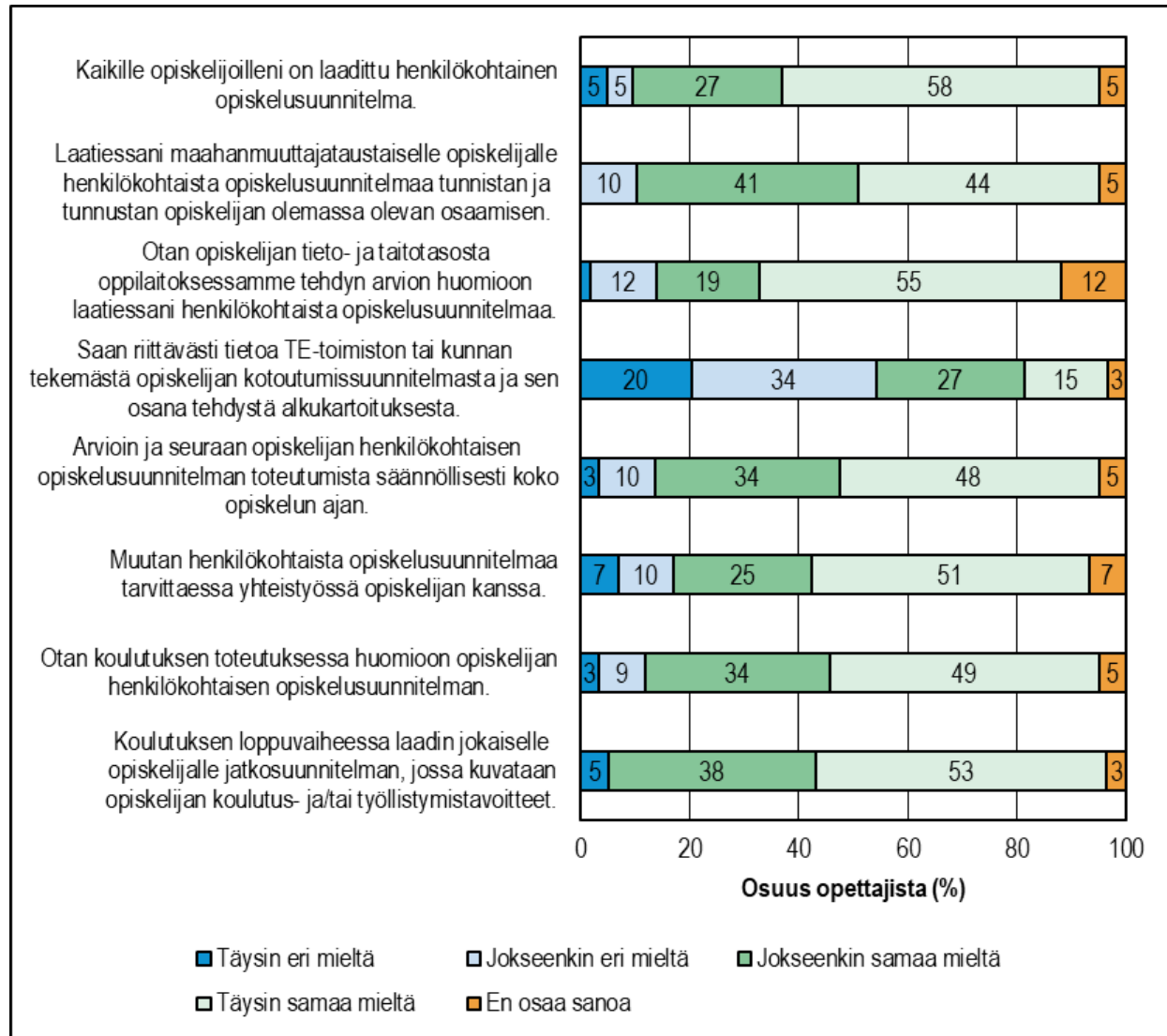

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

2. Henkilökohtaistaminen huomioidaan hyvin koulutuksen aikana, mutta osaamisen tunnistamista ja sujuvaa tiedonkulkua tulee edistää

Opettajien arvio henkilökohtaistamisen toteutumisesta (N=58–62)

- Noin puolet opettajista ottaa poikkeuksetta huomioon opiskelijan osaamisesta oppilaitoksissa tehdyn arvion laatiessaan opiskelusuunnitelmaa
- Tieto alkukartoituksista ei siirry oppilaitokseen toivotulla tavalla
- Oppilaitoksissa suoritettavaa lähtötason arviointia vaikeuttaa valtakunnallisten osaamisen arvioinnin testausmateriaalien, arviointikriteereiden ja arvioinnin työkalujen puuttuminen.
- Jatko-opintopolkujen löytäminen erityisesti alkavan lukutaidon omaaville ja oppimisvaikeuksista kärsiville on osoittautunut haasteelliseksi.

*”Nyt ei ole ollut esim.
Koulutusporttia ja muita
tarvittavia rekistereitä lainkaan
käytössä . En myöskään saa
opiskelijoista tietoja muualta
kuin hallinnolta. ”*

(opettaja)

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

2. Suositukset

- Arviointiryhmä esittää, että tiedonkulkua ohjaavan tahon ja oppilaitoksen välillä tiivistetään erityisesti opintojen alkuvaiheessa ja jatko-opintomahdollisuuksia suunniteltaessa. Lisäksi opetus- ja ohjaushenkilöstön alkukartoitusosaamista tulee tukea koulutuksella.
- Osaamisen tunnistamisen menetelmiä ja arviointikriteerejä tulee yhdenmukaistaa kansallisesti.
- Koulutuksen järjestäjien tulee huolehtia siitä, että osaamisen tunnistamista koskevat tiedot tulevat kirjatuiksi ja välitetyiksi eteenpäin osana opiskelijan jatkosuunnitelmaa.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

3. Opetuksen järjestämisen haasteena on kotoutumissuunnitelman ulkopuolella olevien osallistuminen sekä kohderyhmän erityistarpeisiin vastaaminen nykyisen rahoituksen puitteissa

- 28 % järjestäjistä koki nykyisen rahoitusjärjestelmän melko toimivaksi: *Kohdennus maahanmuuttajakoulutukseen tekee järjestelmästä selkeän. (järjestäjä)*
- Osa koulutuksen järjestäjistä oli joutunut täydentämään riittämätöntä valtionosuutta muulla rahoituksella (omarahoitus):

On ongelmallista, että lukutaito-opiskelijasta saatava valtionosuus on sama kuin peruskotoutujasta, koska lukutaito-opiskelijat opiskelevat pienemmissä ryhmissä ja tarvitsevat enemmän tukipalveluita. (järjestäjä)
- Ennakoimattomuuden haaste on leimallista koulutusmuodolle, joka on sidoksissa alueelle muuttavien ja alueelta lähtevien määrään.
- Täyden valtionosuuden kohdentuminen vain kotoutumisen piirissä oleviin vaikutti opiskelijavalintoihin.
- Koulutukseen osallistuminen ei tällä hetkellä toteudu opiskelijan näkökulmasta tarveperusteisesti, vaan mahdollisuutta määrittää Suomessa vietetty aika.

” Kaikki opiskelijat on ollut pakko ottaa mukaan koulutukseen vaikka ryhmäkoko on opetustuntimäärään nähden ollut aivan liian suuri. Opiskelijat olisivat muutoin jääneet ilman koulutuspaikkaa. Opetuksen eriyttämistä ja opiskelusuunnitelman säännöllistä seuraamista ei ole voitu toteuttaa. ”

(järjestäjä)

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

- Mitä on keskimääräinen? – yleisen osaamistason kuvaaminen on haastavaa
- Suurin osa opiskelijoista saavuttaa riittävän suomen kielen tason selvitäkseen arjessa tai jatkaakseen kotoutumiskoulutuksessa, mutta aikuisten perusopetuksessa vaadittavat edellytykset täyttyvät harvoin
- Koulutusten toteutusmuoto ja kesto vaihtelevat – toteutuuko opiskelijälähtöisyys?
- Jatko-ohjaus sujuu, muttei aina ole opiskelijan osaamisen kehittymisen näkökulmasta tarkoituksenmukaista

”Kysymyksiin on melko vaikea vastata, koska opiskelijat ovat keskenään niin valtavan erilaisia. Minulla on ollut ryhmässä opiskelijoita, jotka oppivat suomen kielen ja omaksuvat kouluvalmiudet valtavan nopeasti. (...) Ryhmässä aina myös sellaisia opiskelijoita, joiden kohdalla ei ole realistista siirtyä jatko-opintoihin, vaan pärjätä arjessa.” (opettaja)

3. Suositukset

- Rahoitusta tulee osoittaa myös muiden kuin kotoutumissuunnitelman omaavien lukutaitokoulutukseen, jotta esimerkiksi työssä käyvät ja pitkään maassa oleskelleet saadaan koulutuksen piiriin.
- Lukutaitokoulutuksen rahoituksen tulisi sallia eri tavoin etenevien opiskelijaryhmien muodostaminen erityisesti hitaammin etenevät opiskelijat huomioiden. Rahoituksen tulisi mahdollistaa nykyistä pidempi opiskeluaika ja riittävä opiskelun tuki sitä tarvitseville.
- Opiskelijahuollon järjestäminen osana vapaata sivistystyötä varmistaisi, että opintojen etenemiseen vaikuttavia tekijöitä voitaisiin käsitellä opiskelijahuoltoryhmässä moniammatillisesti ja opiskelijoiden kokonaistilanne huomioiden. Mahdollisuutta tähän tulisi selvittää.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

4. Osaavan ja sitoutuneen henkilöstön tueksi kaivataan moniammatillista osaamista

- Henkilöstön määrä ja osaamisperusta ovat kunnossa, mutta osaamisen monipuolistamiselle on tarvetta:

Pelkällä suomen kielen opettajan taustalla ei pitkälle pötkitä. Parhaan lähtöasetelman tähän työhön antaisi erityisopettajan koulutus. Opiskelijoilla on paljon erilaisia ongelmia; niin terveydellisiä, psyykkisiä, sosiaalisia kuin myös opiskeluun liittyviä. (opettaja)

- Opettajien mahdollisuudet osallistua täydennyskoulutukseen vaihtelevat:

Suurin ongelma minusta tällä hetkellä on se, että tätä vaativaa työtä tekevät tuntiopettajat. Koulutuspäiville heidän täytyy etsiä sijainen ja se on tuntipalkasta pois. (opettaja)

- Vertaisverkostot sekä verkkomateriaalit ja -koulutukset ovat tärkeää lisä oman osaamisen kehittämiseen

4. Suositukset

- Vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen ja sen työsuhteiden vakiinnuttaminen mahdollistaisivat opettajien ja muun henkilöstön nykyistä pitkäjänteisemmän sitoutumisen työhönsä ja mahdollisuudet kehittää ammatillista osaamistaan tavoitteellisesti. Jotta syntyy riittävää arviointiosaamista ja lukutaito-opetuksen edellyttämiä pedagogisia taitoja, opettajan työssä tulee olla riittävää jatkuvuutta ja aikaa toiminnan kehittämiseksi. Sitä edellyttää myös verkostoituminen ja muu tarvittava yhteistyö.
- Arviointiryhmä kannustaa koulutuksen järjestäjiä huomioimaan moniammatillisen osaamisen tarpeet rekrytoinneissa. Myös täydennyskoulutukselle on osoitettava resurssit ja kaikkien opettajien mahdollisuudet osallistua koulutuksiin on turvattava.

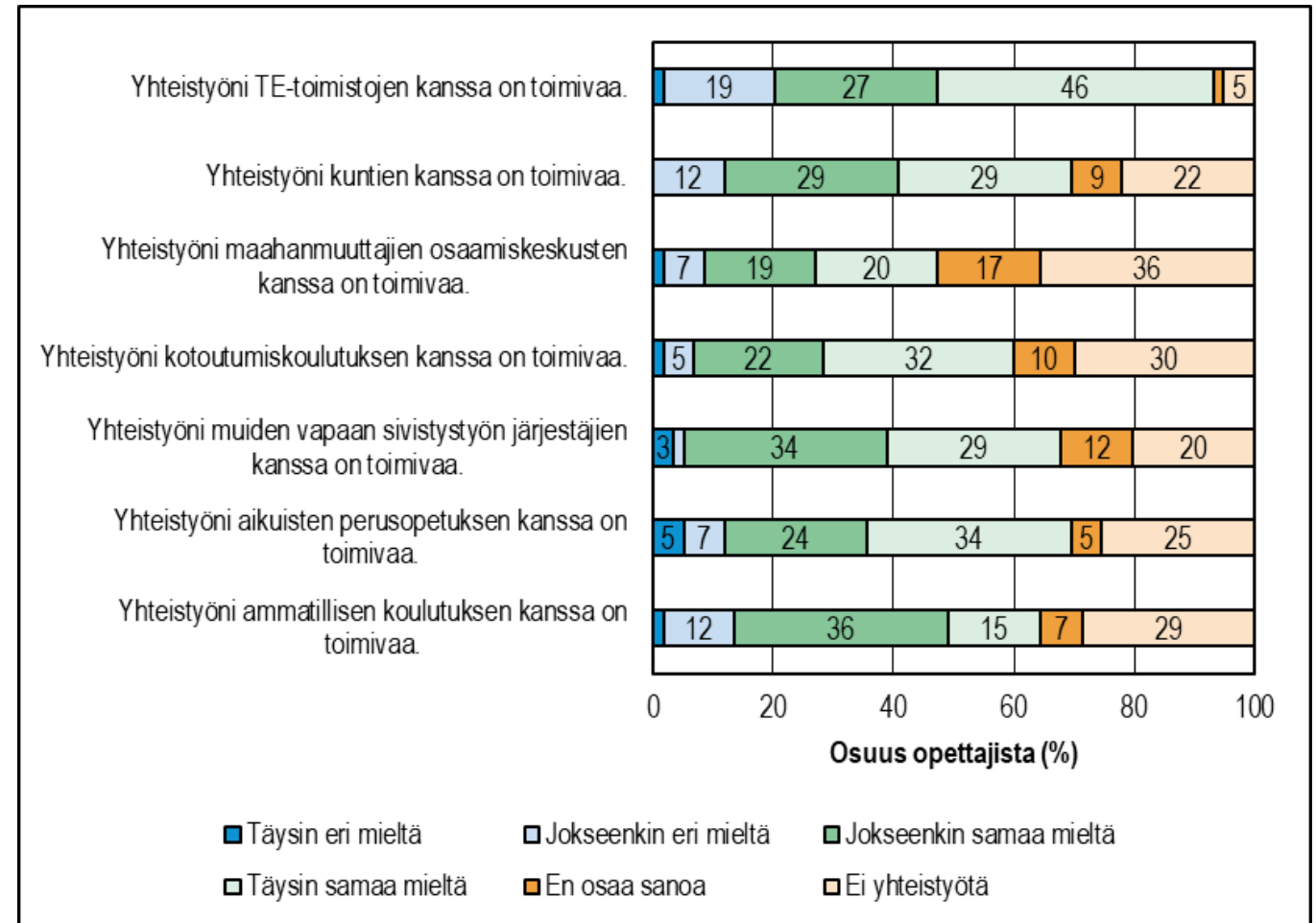
KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

5. Mielekkäiden koulutuspolkujen rakentuminen vaatii panostusta yhteistyön määrään ja laatuun

- Koulutuksen järjestäjät tekevät aktiivisesti yhteistyötä erityisesti TE-toimistojen kanssa
- Kansallisesti tarkastellen yhteistyön toteutumisessa on kuitenkin suurta vaihtelua
- Yhteistyön vahvistuminen kaipaa kumppanuuksien löytämistä ja toimintamallien vakiintumista
- Opettajat toivovat tiedonkulun ja yhteydenpidon helpottumista sekä aikaa yhteistyön rakentamiselle

Opettajien arvio yhteistyön toimivuudesta maahanmuuttajien koulutuspolkujen sujuvuuden näkökulmasta (N = 59–60)

Lähes 90 % koulutuksen järjestäjistä ja opettajista arvioi koulutuksen toteutuneen keskimäärin hyvin

Järjestäjien ja opettajien näkemys siitä, toteutuuko lukutaitokoulutuksen järjestäminen oppilaitoksessa keskimäärin hyvin

Asteikko	Järjestäjät		Opettajat	
	%	n	%	n
Täysin eri mieltä	1,5	1	9,7	6
Jokseenkin eri mieltä	7,5	5	1,6	1
Jokseenkin samaa mieltä	31,3	21	48,4	30
Täysin samaa mieltä	58,2	39	40,3	25
En osaa sanoa	1,5	1	0,0	0
Yhteensä	100,0	67	100,0	62

5. Suositukset

- Jotta opiskelijoiden koulutuspolku selkiytyisi suhteessa opiskelijan lähi- ja etätavoitteisiin ja tarpeisiin, yhteistyön ja tiedonkulun sujuvuutta erityisesti koulutusten nivelvaiheissa tulee parantaa.
- Arviointiryhmä esittää, että kotoutumislakiin kirjattua monialaisen yhteistyön toteutumista vahvistetaan ja yhteydenpidon esteitä pyritään purkamaan.
- Arviointiryhmä kehottaa oppilaitoksia tukemaan opiskelijoiden verkostoitumista myös heidän yhteiskunnallista integraatiotaan edistävien tahojen kanssa. Yhteistyömuotojen valinnassa tulee ottaa huomioon opiskelijoiden tulevaisuuden tavoitteet esimerkiksi työllistymisen näkökulmasta.

Kiitos!

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Anna meille palautetta VST:n
työpajasta tämän päivän aikana:

www.menti.com

Kirjautumiskoodi: 76 36 28 5